

Запис 30-го листопада 2016. Місце запису: Київ.

Інтерв'ю з Юлією Тичківською (Yulia Tychkivska)

Інтерв'ю проводить Анна Коталейчук (Anna Kotaleichuk)

Тривалість інтерв'ю – 45 хв.

Анна Коталейчук (АК): Я для початку попрошу тебе представитися і коротко, скажімо так, основну інформацію про себе розказати: звідки ти родом, скільки тобі років, як тебе звати?

Юлія Тичківська (ЮТ): Мене звати Юлія Тичківська, колись була Кочерган. Я родом зі Львова. Тобто я народилася і навчалася в школі у Львові. Вже більше десяти років, виходить, я живу в Києві - після того, як я переїхала на навчання в Києво-Могилянську академію, де я закінчила бакалаврат і магістратуру з відзнаками Києво-Могилянської академії. Економічна спеціальність.

АК: тобто.. А скільки тобі років?

ЮТ: мені двадцять сім років.

АК: зрозуміло.

ЮТ: заміжня. Маю сина, сім місяців.

АК: я би хотіла для початку сказати, щоб.. Попросити тебе, щоб ти розказала про середовище, в якому ти зростала. Як ти вважаєш, хто, що тебе формувало? І що посприяло тому, що ти стала таким проактивним громадянином?

ЮТ: ну, я думаю, що одне з найважливіших, що впливало на мою формацію - це моя сім'я. Це моя родина. Я є з такої патріотичної християнської родини. Це у Львові не рідкість. Але це те, що дало певну базу, таку ціннісну складову. І дуже важлива річ є, що я із

багатодітної сім'ї - нас є дев'ятеро дітей в сім'ї. Так! Від одної мами, від одного тата. І я дивлюся на своїх молодших.. Тобто, я друга з дев'яти, і я дивлюсь на своїх молодших і розумію, що проактивні - вони! (посміхається). Тому що вони мають весь той багаж, весь той досвід, який ми акумулювали - старші. І ми їм це набагато швидше передаємо. Тобто я формую їх вже. І це плекає таких людей, які самостійні, які є самозарадні, які ініціативні. Велика сім'я - це дуже класний досвід! Не завжди легко, коли ми були малі, тому що завжди там було різне: і конкуренція була, різне було. Але, дякуючи мудрим батькам.. тобто ми дуже добрі друзі всі між собою, і я думаю, що це було дуже-дуже хорошим досвідом. Тобто, це йшло з сім'ї. Ті підходи, які були в нас, які плекали батьки - вони були демократичні засади. В нас не було тиранії, в нас не було там якогось авторитаризму, тобто була можливість реалізовувати себе. Ну, очевидно, мене там заставляли ходити на фортепіано, коли я його вже ненавиділа - якийсь там шостий-сьомий рік. Але в багатьох інших питаннях ми були "free to choose" - вільні обирати. Тобто брат займався дзюдо, я займалась там.. в ПЛАСТі була, чимось ще займалась. На сноуборді каталася з ранніх літ. Тобто я думаю, що це була важлива база, яка заклала фундамент мій ціннісний, адже я вірю в те, що дуже багато речей в самому наймолодшому віці формуються. Потім я була в школі.. Я змінила досить багато шкіл у Львові. Спілкування з різними людьми. І дуже важливим наступним етапом формаційним (якщо ми говоримо саме про формацію особистості) - це був ПЛАСТ. Тому що це теж така патріотична національна організація, яка має от це ядро: Україна - Бог - самозарадність. І це великий досвід, який накопичений різними скаутськими організаціями. І кращий його досвід, практики передаються молодим дітям. І табОри: коли ти проводиш там кілька тижнів в Карпатах, коли ти собі готуєш їсти там, а тобі лише вісім [років - прим. АК], на казанках там все це робиш, ти будуєш намети, якісь споруди - воно гартує дух, і воно гартує тебе якимось так до життя позитивно. І в той момент, напевно, ніхто цього не усвідомлює. Тобто зараз це вже мудро так можна аналізувати, що от це важливий був для мене досвід такого, як би, "real life". От. Був ПЛАСТ, такий великий етап.

Ну, потім це звичайно Могилянка [Києво-Могилянська академія - прим. АК]. Це цінності свободи, демократії, гідності. Тобто класно, що ми в академії завжди були людьми з гідністю, ми завжди мали свою думку, ми могли відстояти свою думку. І це насправді ва..

Якщо ти знаєш більше, якщо ти дивишся вище, там “pilot view” якесь, то ти розумієш, що це рідкість доволі. Оскільки, навіть порівнюючи з іншими університетами, це не є такий “common sense”, це не є дефолт, за замовчуванням, що тебе, як студента, сприймають серйозно, що тебе слухають, до тебе дослухаються. От. І починаючи, напевно, як я приїхала в Київ в Могилянку - це почалась формація. Я була дуже щаслива мати дуже класних людей-наставників в своєму житті. По всьому своєму кар’єрному шляху.

АК: кого? Кого можеш назвати [серед наставників]?

ЮТ: ну, це вже пізніше, але один з таких най-, напевно, найважливішим для мене - це був Каха Бендукідзе. Як я з ним працювала, коли я допомагала Павлу Шереметі. Павло Шеремета був для мене таким дуже сильним, як би, вчителем. Таким... Деколи не просто було, але це надзвичайно корисних, я думаю, майже три роки. Таким вчителем... Були люди з бізнесу, я напевно не буду їх називати. Тобто це була одна жінка, яка була серйозним HR-ом в великій корпорації, яка допомагала. Тобто, я зрозуміла цей механізм, ну, важливо - це книжки чи не книжки - але я завжди в своєму оточенні шукаю людей, від яких я можу вчитись, і які могли би мені допомагати в складних рішеннях. Тобто, враховуючи те, що в мене завжди є відчуття, що “I’m not good enough to do this job, seriously. Like, I’m too young, I don’t have enough experience”, і щоб, ну якось так, свою внутрішню, не знаю.. невпевненість, можливо навіть eliminate, тобто зменшити, я завжди шукаю сильних людей, які для мене є авторитетом. І я просто з ними раджусь, коли у мене є якісь сумніви. Володимир Федорін. Тобто це людина, яка...

АК: Федорін?

ЮТ: так. Він founding editor Forbes в Україні, він засновник Forbes. Це надзвичайно глибока людина, росіянин, який приїхав в Україну, йому дали громадянство. Ну, він народився в Одесі. От. Цей механізм, що ти.. Ну, це дуже класно, коли ти просиш людей про допомогу і про пораду. Тому що багато складних ситуацій, і я не вірю в те, що одна голова може вирішити все. А як ти маєш декілька поглядів, то це допомагає тобі подивитись якось “out

of the box”, подивитись деколи на себе навіть з іншої сторони. І це дуже класна рефлексія, коли ти в такому темпі постійному біжиш-біжиш, то це є ця можливість почути щось інше і переосмислити, і подумати: “Хм, а може це дійсно виглядає не так, як я собі вже привикла думати? А може глянути з іншої точки зору?” От. Тобто, ці люди - вони також мають великий вплив, власне наставники.

АК: наскільки твій досвід в ПЛАСТі.. По перше, скільки він тривав? А , по друге, наскільки він допоміг тобі потім в реалізаціях усіх цих твоїх проєктів, і потім вже власне під час революції? Цей досвід ПЛАСТУ - що він дає? /7.48/

ЮТ: ну, ключову річ, яку я взяла для себе.. Тобто, ключова річ - це самозарадність. Це вміння... Ну, по-модному це можна назвати “кризис-менеджмент”. Тобто це вміння давати собі раду. Тобто є важкі ситуації: можна сісти й плакати, можна сісти і всіх звинувачувати, кричати: “Це несправедливо!”, а можна щось робити. Ну, і , напевно, це було моє якесь таке сприйняття, але - воно гартує. Гартує дух, тіло. Але ключове - це те, що бути готовим до різних речей в житті, різних ситуацій. Я в ПЛАСТі була десь з шести-семи років, може навіть раніше, тобто я була ще маленька. І з переїздом в Київ я вже не була активним членом ПЛАСТу. Але це все одно десь близько десяти років. Тобто це великий період часу. Ну, і це вміння комунікувати з людьми! Це вміння робити спільні проєкти, це вміння досягати певні цілі. Тобто там є своя система мотивації, ти переходиш на нові рівні, ну і це така ніби дурничка, але я вірю в те, що такі навички - вони мають велике значення. Тобто тут мова не йде про енциклопедичне якесь знання, яке зараз насправді не є цінним, а мова йде власне про розвиток, прокачку навичок. От, skills.

АК: а твої уявлення про державу, про політику, про те, who is who, і що правильно, що не правильно - як оце формувалося? /9.24/

ЮТ: ПЛАСТ - він давав.. Сім'я, ПЛАСТ - вони давали патріотизм, але не можу сказати, що давали розуміння дуже сильно, як все відбувається, що таке політика. Тут напевно є дві такі важливі речі. Перша - це те, що я попала на програму стажувань.. Я не пам'ятаю, що

було перше з цих двох, але воно десь одночасно було, я - ще третій-четвертий курс Могиланки. Я попала на програму стажування в Парламенті. Я пройшла.. Яка фінансується USAID, яка багато років вже там - як інтернатура вона працює. Тобто я працювала рік стажером в Міністерстві економіки. І це був мій перший такий дуже болючий досвід розуміння державної служби. Ну, це був шок! Я працювала, я ходила навіть в Кабмін, я бачила цих людей, ті коври! В нас на третьому поверсі капронки продавали [капронові колготи - прим. АК]. За мною бігали три мужики, в яких, знаєте, краватка отак стояла, бо в них такі пуза були! Ну, і це не жарти! Це було реально, і це був шалений стрес. Бо до цього я навіть не дуже розуміла, якщо чесно, що таке економіка, але я ходила і розказувала: "Буду працювати в міністерстві.. Міністром економіки!" Ну, це таке, знаєте, максималізм якийсь. А потім я попала в це, і я зрозуміла: "Та ну його! Я не хочу тут працювати!" Це жах! І коли ти бачиш, коли ти працюєш з колегами, коли з семи людей ніхто не вміє користуватися Ексем: вони роблять таблички виключно у Ворді! І ти приходиш: інтерн, студент - і ти вчиш багато людей базових речей. Тобто, це було перше розуміння державної служби. А друга важлива річ, яка почала мою формацію, моїх політичних поглядів - це я попала так само на школу молодого політика, яку в той час організовував Український фонд підтримки реформ. Це був Ігор Гринів, (в нього зараз не найкраща репутація). Але проект він проводив спільно з Friedrich Naumann Foundation. Ну, суть була: вони запрошували політиків, вони розказували, як це працює, вони давали певне ідеологічне розуміння, що таке класичний лібералізм, що таке демократія, тобто ці речі. І воно заклало мені такий фундамент, зацікавило мене більше дізнатися, поринути в цю тему. І мене запросили організовувати проекти в цю фундацію, в Український фонд підтримки реформ. Це ще ті реформи, тобто він був створений ще Пинзеником [Віктором Пинзеником - прим. АК] дуже багато років тому - цей фонд. І так я організовувала Liberty Camp - перший в Україні, який базувався на цінностях свободи. Боже, це так давно було!... Я вже років сто про це не згадувала (сміється). От. Це як summer camp для студентів. Також це підтримував Friedrich Naumann Foundation фінансово. І тоді це все так дуже насправді.. Ну, це якийсь.. Щастить! От я кажу, тут напевно нема ніяких великих рецептів успіху, і, ну, можна придумувати, що от, я класний, я такий, і то, і то, і то. А насправді дуже багато є випадковостей, які просто ну впливають на твоє життя. І керівник, виконавчий директор цього фонду, де я працювала,

(керувала проектами) - він знав погано англійську. Зараз, до речі, заступник міністра! (сміється). І він каже: “Юль, нас тут запросили на одну програму в Америку, на навчання. Не хочеш поїхати?” Я думаю: “Хм, я ніколи не була в Америці! Треба поїхати”. І я попала так в мережу Atlas... Atlas network це називається. Це like “libertarian think tank”, в доброму сенсі цього слова. Тобто це організація, яка “promote freedom around the world”. Тобто в них є багато проектів в Африці, в Арабському світі. Тобто це така мережа людей - “freedom fighters”, тобто в першу чергу мова йде про економічну свободу. І я попала туди, і я почала цікавитися більше питаннями класичного лібералізму, як називають його в Європі, або “libertarian” - це американський підхід. Тобто, цінності свободи. Це австрійська школа економіки, це Гайєк, це Мізес, Фрідман, [Friedrich August von Hayek, Ludwig von Mises, Milton Friedman - прим. АК]. І це довело до того, які є зараз мої погляди, оскільки, говорячи про політичне якість бачення і взагалі про розвиток економіки, я притримуюсь якраз цієї ідеології: “free market economy”, тобто ринкової економіки. Я думаю, що держава не може бути супер-успішна, коли вона, як би, є монополістом. Тобто, якщо так коротко.. Я вважаю, що, очевидно, має бути верховенство права, і держава має мати важливу роль, але не велику. Вона має бути як адміністратор, регулятор, але максимальною має бути дерегуляція. Тобто максимально функції, які зараз виконує держава, - вони мають бути, ну, як би, віддані ринку. І я переконана, що це буде набагато ефективніше, і набагато краще для країни. І досвід України - це просто дуже яскравий приклад цього, що це дійсно так. Оскільки ми бачимо нашу освіту, ми бачимо нашу “безкоштовну” медицину, і це - “disaster”, це катастрофа. І коли ми просто там.. Я вникала в те, скільки це нам коштує, я розумію, що кожна людина приблизно тричі платить за одну і ту саму послугу. І це було б дешевше - мати страховку і обирати, куди ти хочеш йти, в яку ти хочеш іти лік... І створювати.. Це те саме з освітою. Тобто я переконана, що держава не повинна давати ці стипендії. Оце велике питання зараз: давати державне замовлення в університетах. Тобто має бути рейтинг, мають бути найкращі, там, найталановитіші - вони мають отримувати стипендію, і студент має отримувати.. Студент - особистість! Не університет, як є зараз. І студент має обирати, в який університет він хоче йти. /15.44/ Тобто це стимулює конкуренцію, це стимулює університети ставати кращими. І залучати.. “To be attractive”, типу. І боротись за студента, а не так, як є зараз. Це просто паразитують організації

абсолютно неконкурентноздатні, які не створюють ніякої цінності, і в той же час просто витрачають, освоюють великі ресурси. /16.09/

АК: ти сказала [мені перед інтерв'ю - прим. АК], що і в Помаранчевій революції ти вже частково брала участь. Що це була за участь? Згадай, скільки тобі було років на той момент? І як ти прийшла туди? Яка була твоя тоді мотивація? Як ти ставилася?

ЮТ: ну, я була, здається, у восьмому класі. Тобто ми були досить малі. Років десь чотирнадцять, напевно, мені було. Але ми, оскільки я була у Львові, і у Львові це, як би, було... великий такий патріотичний осередок. І ми всі були в стрічках, ми всі ходили, ми всі сліdkували це по телевізору. І батьки вирішили все таки поїхати в Київ. Тому що вони відчували, що це щось велике відбувається, і вони взяли мене з собою. Я пам'ятаю, як сьогодні: це великий бус [автобус - прим. АК], ми підбирали купу, дуже багато людей по дорозі. І це відчуття, коли ти їдеш зі Львова в Київ трасою, і в кожному селі є вогнище, і люди зустрічають машини, які їдуть на Майдан! Ну, може я це собі, знаєте, проідеалізувала ще додатково, тому що це давно було, але це для мене було так дуже "Wow"! Я пам'ятаю, як ми приїхали.. Ну, це була роль батьків. Це мене б там ніхто не відпустив саму сюди. І це не було там дуже усвідомлено. Тобто я всі... я мала чітке розуміння, що щось не так працює, тобто, щось відбувається не те в державі. Але такого аналізу детального,.. Там, розуміння, що: "узурпація", "корупція", "олігархи", Кучма засидівся, Гонгадзе вбивство - тобто, аж такої цілісної картини на той момент не було. Але було це внутрішнє таке відчуття, що "something is going definitely wrong". Тобто, тому треба щось міняти. І це, напевно, такий був досвід. А вже з другою революцією - тобто це вже було зовсім інакше! Це вже була, як би, наша революція. Ми її робили, і це було дуже свідомо.

АК: коли ти вперше вийшла?

ЮТ: я була в найперший день, коли написав Мустафа цей пост. Здається, 26-го це було, так?

АК: 21-го. [листопада 2013 року - прим. АК]

ЮТ: 21-го, так. Ми були в той вечір.

АК: чому? Яка мотивація була? Що тобою рухало в той момент?

ЮТ: ну, ключове, мені здається.. Я не хочу узагальнювати за всіх, але мені здається, що тут питання не було навіть євроінтеграції. Тут було питання того, що, очевидно, народ хоче одне, (народ - ми! Це так, щоб зверхньо не [звучало - прим. АК], це - суспільство), а держава не чує! А держава: представники, делеговані народом - вони не чують і роблять своє. І от цей момент, що не відбулось підписання угоди про асоціацію - це було як остання капля. І воно зачепило якось особисто, тобто, ну бо це.. Європейський союз - це, в першу чергу, мені здається, ціннісний вибір. Тобто, так, Україна має бути сама по собі, але є якийсь вектор і питання цінностей. Ти або береш ці європейські цінності, або ти береш тоді не-європейські цінності. Ііі.. Для мене це в такому контексті. І черговий раз цим жестом для мене було усвідомлення, що наш президент вирішив йти в напрямку Росії, що було абсолютно неприпустимо, абсолютно не відповідало очікуванням країни. І от власне оцей момент, що людей не чують, що влада відірвана - оце було стимулом. Ну, і Мустафа, який написав свій пост. Не було серйозного розуміння, знову ж таки. Це так як Каха [Бендукідзе] любив казати, що Колумб, якби дожив до старості, він би розказував, що він так спеціально задумав відкрити саме ці землі, а не ці! (посміхається). Але, тому ми теж можемо зараз так фантазувати. Але, серйозно, то ми.. Я до цього брала багато.. там, про мову щось було, якісь мітинги. /20.20/ В мене є хороша подруга - Іра Немирович. Литовченко вона зараз, теж з Могилянки. Ми така, як би, бригада активна, що ми завжди по першому дзвінку збираємося з нею. Ми десь від ЦВК.. Не під ЦВК! В нас в Шевченківському районі були якісь проблеми з виборами - ми теж туди їздили! Тобто ми такі, як би, борці, знаєте, громадянського суспільства. І вона [подруга] каже: "Ну, поїхали!", кажу: "Та поїхали!" Ми ще гарно заїхали на МакДрайв, взяли кави.. От, і не було усвідомлення, що це буде такого формату революція. Тобто, взагалі! І після того, (тобто після першого дня) вечорами я бувала. Тобто я працювала, а вечорами я приходила на

Майдан: багато могилянців, багато було студентів. Але це все, все одно, не було аж настільки серйозно, як це сталося після побиття [студентів]. Ну, мабуть це був такий для мене дуже сильний “shift”, я.. Ну, я ридала просто весь ранок після цього! Ну, це реально було дуже, типу, так.. Ну, відчуття такі, ну, апеляція до цінностей! Що, реально, це не може так бути! Це несправедливо! Я не хочу, щоб наша країна такою була. Я.. Ну, це емоційно звичайно передається! І.. Ну, але напевно це емоційне - воно базується на якомусь раціональному.. Базі.. І після того ми почали таку активну, ефективну роботу. Ну, не просто там приходити, а ефективну роботу. І був тоді перший марш - Марш Мільйонів. І, це дуже класний був досвід, тому що день перед тим ми зібрались друзями, і ми обговорювали. Типу: “А якщо люди не прийдуть?” І ми такі: “А давайте обдзвонювати людей!” Тоді Олексій Малицький був в нас вдома. Хто ще був?.. Роман здається ж був! [Роман Тичківський, чоловік Юлії - прим. АК]. Ще хтось був.. І ми сидимо просто ввечері і обдзвонюємо могилянців, друзів: “Ти прийдеш на Майдан?” І один каже: “Ні”. Могилянці! Другий каже - ні, третій.. І ми такі: “Блін, щось треба робити”. І ми давай тоді.. Списались.. Я не пам’ятаю, якась організація ще лева, я не пам’ятаю навіть, як її звати. І вони кажуть: “В нас є можливість.. В нас є можливість.. Еее.. В нас є надруковані листівки”. І ми зібрались: 15 людей, вечір перед маршем мільйонів. Взяли ті листівки і пішли в метро роздавати листівки. І це, типу.. Я в житті такого не робила! Ми ходили в вагонах.. Ну, реально! Я ніколи це навіть не згадувала, до речі. І ми роздавали людям. Кажу: “Приходьте завтра! Це дуже важливо! Приходьте завтра!” Від нас шарахались! Мені хтось там кидав це [ці листівки]. І тоді.. І це все так емоційно було. Ми півночі роздавали ці гробані, вибачте, листівки. І вранці ти приходиш біля Шевченка [червоний корпус університету ім. Тараса Шевченка - прим. АК], і ти розумієш, що йде куча народу, зі всіх сторін. Зі всіх сторін ідуть люди, і їх дуже багато. І це такий типу: “Wow!” От. І як зібралась ця маса людей, ну якось прийшло усвідомлення, що важлива фізична присутність. От. Напевно це для мене було таке відкриття, що важливо, щоб бути фізично на Майдані, якщо ми хочем чогось. Ну, недостатньо прийти після роботи навіть просто. Якщо не буде людей, які стоять і тиснуть цей тиск, громадський тиск - змін не буде. І тоді ми вирішили, що треба стояти, треба ефективно використовувати свій час, і я зібрала.. Я працювала тоді в Київській школі економіки. На свій страх і ризик.. Ну, очевидно, Шеремета був президентом, і він це

підтримував. Я зібрала різних своїх друзів, активістів. Дуже різних людей: і Роман Зінченко, який TEDx-ом займався, і Надійка Перевізник, (вона працювала, мені здається, в ресторанному бізнесі). Запросила Сашка Положинського, тому що він вже тоді виступив з активною позицією. Запросила Миколу Давидюка, який зараз випустив навіть книжку, хороший політолог він. Просто друзів. Хто ще був? Багато людей, є фотографії, можна підняти. І ми зустрілись. Ми зробили в нас в KSE [Київська школа економіки - прим. АК] ввечері таку стратегічну сесію: що робити, куди рухатися. І наше кредо було: “Тримати майдан”. От, це Сашко, напевне, сказав - Положик [Положинський]. Що нам треба тримати майдан. Тобто і дискусія йшла в контексті : як тримати майдан. Тобто, от ми - то, ми - то. Малицький був. Малицький запропонував тоді три акції, там “Година Майдану”. Ми там щось друкували.. І десь за кілька днів... і ми кожного дня мали такі зустрічі: ми обговорювали, ми думали, що робити.

АК: це в який період було?

ЮТ: треба глянути по датах..

АК: тобто це вже після побиття студентів..

ЮТ: після. Це початок грудня.

АК: початок грудня.

ЮТ: ну, десь 28-ме, напевно, листопада, я так думаю. Може - ні, початок грудня напевно. Тому що 6-го числа [грудня 2013 року - прим. АК] ми запустили “Відкритий університет майдану”, тому це було до того. Ми на самому початку додумалися і зробили назву... Ми знайшли свою роль в тому, щоб зробити координаційний центр. Оскільки перші дні на майдані, коли ми вже після маршу мільйонів став на майдані великим, велика кількість людей була, був тотальний хаос. Тобто були дні, коли бутербродів було стільки, що там з них просто можна було барикади будувати. Потім люди почали нести молоко,

тому що газом почали травити. Молока було стільки, що воно просто псувалось. І ми вирішили, що ми будемо координаційним центром, який буде направляти людей, допомогу. От приходять волонтер.. Ти приходиш на майдан - ти не знаєш, що тобі робити. А ми будемо направляти. Ви хочете займатися ліками - вам туди, в український.. Ой, в Дім Профспілок. Ви хочете робити бутерброди - вам в КМДА, там штаб. І інформувати людей, які живуть на майдані. Зв'язок погано працював, і ми там були таким хабом. Потім Руслан, не пам'ятаю його прізвище, приєднався. Вони робили газету "Віче майдану", ми її поширювали. І назвали ми свій інформаційно-координаційний центр ми назвали "НЕ Злий Майдан".

АК: як придумали цю фразу, яка насправді багатозначна?

ЮТ: п'ятеро.. Три значення є дуже важливих. Тобто, перше: це "не злий", бо ми "peaceful", ми є "мирний, не злий". Друге: "Не злий!" - "не зливайте нас", тобто не провтикай цю можливість. Це важлива можливість! Ну, і владі також, тим трьом.. еє.. "лідерам", типу: "Не зливайте майдан!". І третє - це погроза: "Не зли майдан!", тому що ми можемо постояти за себе, і ми серйозно налаштовані. От, троє людей.. П'ятеро людей сиділи, просто думали: а як? А як можна назвати? І ідея, як би, копірайт самої назви - це був Микола якраз, якого я згадала - Давиде.. Давидюк? Давидюк. Він і.. Ну, це геніальна назва, я вважаю. І ми тоді...

АК: яка твоя роль була в цьому процесі?

ЮТ: я була координатор. Тобто насправді я збирала своїх друзів. І воно все будувалося.
/28.01/ О, Тичківський мій! В нього тут зустріч теж...

(пауза в записі)

(кінець першої частини запису)

Запис №2

(продовження інтерв'ю)

АК: /0.00/ Тоді ми продовжимо. Так. Координатор... І тут продовжимо. Так, про роль. Про роль і обов'язки.

ЮТ: тобто я була координатором. Я зібрала цих всіх людей і створила чатик на Фейсбуці, і збирала їх в школі, Київській школі економіки. Потім я залучила ще Ігора Посипайка, просто написала йому там на Фейсбук, і він почав, як би, залучатись, приходити, мати якісь ідеї, щось возити. От. І воно якось почало працювати. Потім я почала активно спілкуватися з Пекарем. Валерієм Пекарем. У них була вже окрема своя тусовка, якийсь там штаб вони називались. І ми почали з ними теж взаємодіяти. І потім власне, будучи на майдані, ми бачили контент, що відбувається на загальній сцені. І було трошки депресивно. І біля нас була Студентська Рада Києва - СРК вона називалась. І ми розуміли, що їм.. Ну, що треба контент створювати. В кількох місцях зародилась ідея проводити лекції. Це був Аспен, Олеся Жулинська цим займалася. Але вони проводили [лекції] десь там в інституті літератури на Європейській площі. Тобто [вони] категорично проти були робити це на вулиці, бо ж спікери! Як так? Такі поважні люди, як це вони будуть на вулиці виступати! Ну, тобто це ОК, це класно. Ми їм допомагали спочатку. Були потім ще.. Ініціатива... (згадує).. Ініціатива ще когось. Не пам'ятаю, хто ще щось там говорив. Але багато людей говорили. Ми вирішили: ОК, давайте це зробимо. І почали ми, здається, шостого числа [6-го грудня 2013 року - прим. АК]. Просто біля ДемАльянсу з громофоном [має на увазі мегафон - прим. АК], без сцени, без нічого. Павло Шеремета перший робив свою лекцію, оскільки KSE - Київська школа економіки - вона активно допомагала, вона залучилась. Тобто, у нас багато професорів, які є, ну, зокрема там Олена Нізалова, вона.. Ну, в мене з нею не дуже хороші стосунки, але вона в якийсь момент, як ми вже створювали цю свою ініціативу, вона написала десь там на розсилку: "А давайте читати лекції!". От. Тобто була ця ініціатива, були ці ідеї. І школа підтримала, колеги підтримали, допомагали всіляко. /2.32/.

АК: яке завдання, яка мета в цьому всьому?

ЮТ: ну, наша місія, як ми її тоді ще сформулювали, вона актуальна. Тобто: забезпечувати революцію не лише на майдані, фізично, а забезпечувати її в головах людей, тобто інтелектуальна революція. Тому ми хотіли.. Ну, це треба покопати просто документи. В нас було там три напрямки людей, яких ми запрошували. Тобто, це різні-різні люди, які успішні, досвідчені, які ділилися досвідом, знаннями. Деколи це.. Часто це були теми про реформи, про зміни. Часто це були теми - взагалі не мали відношення до реформ, тобто це, там, як побудувати правильно кар'єрний шлях, чи про медичну допомогу - ну, дуже різноманітні! Але нам вдалося інтегрувати нереальну кількість інтелектуальних людей, професорів з західною освітою, найкращих бізнесменів, громадських діячів. Тобто ми запрошували тих, хто готовий був ділитися - знаннями, інформацією, досвідом своїм. Ну, і в нас є дуже довга історія, як ми знайшли донора. Прийшла людина - підприємець з Одеси. Передав ресурси Сашку Положинському і мені. І як нам передали ці гроші на те, щоб, ну, як би, нам допомогти щось зробити. Я кажу: "Давайте зробимо, поставимо платформу, щоб воно було більш цивілізовано". І три дні ми не могли її завезти, тому що нас не пускали, нашу цю газель. Ми вели переговори з цією міліцією, все таке. І це Сашко Сисовський (який потім, до речі, в АТО пішов), наш друг, і Роман Івасишин - вони в шостій ранку пишуть мені смс-ку: "Нам вдалося домовитись!" Я не знаю, як вони вмовили все таки. Тобто, це була вже третя чи четверта ніч.. Ця газель.. Ці машини мінялись просто, щоб цю платформу, ну, самі конструкції довести. Це була велика проблема. Рома [Івасишин] теж з Могиланки.

АК: я знаю. Знайомі.

ЮТ: От. І так, вони допомогли, і вранці ми поставили цю платформу біля Лядських воріт. І дзвонить мені Положинський і такий просто ... і каже: "Юля! Що ти зі мною робиш? Мене тут вже кожен другий називає тітушкою, що ми робимо альтернативну сцену! Що ми

провокатори!” Він каже: “Я тут свій!”. І Положинський реально майже день, поки ми надрукували ці славнозвісні банери, він стояв і просто тим, що він хоч трошки...

АК: авторитетом своїм?

ЮТ: так! Впізнавана людина. Він всім казав: “Та не тітушки! Ми університет, блін, тут робимо!” Це якось так було, тому що йому.. Він ще ненавидів мій університет, мою ідею (посміхається). От. І ми поставили сцену, і ми почали робити, організовувати лекції. /5.27/. Тоді приєдналися.. Ну, люди почали приєднуватися. Це найбільша, напевно, геніальність Майдану в тому, що воно само все працювало. Я не знаю момент, коли там приєдналися, наприклад, Олександр Стародубцев, який зараз в ProZorro, і Остап Стасів. Я пам’ятаю нашу зустріч, коли вони кажуть: “Ми от від випускників KMBS [kmbs - Kyiv-Mohyla business school - прим. АК] хочемо з вами робити університет, давайте ми вам допоможемо”. Ну, оскільки цим займалась на той час тільки я, Роман мені допомагав. Роман себе називає “господарником”, тобто він.. Ну, це багато роботи: генератори встановити, закрити сцену, там охорону організувати. От, то я була, як би, я займалась повністю навчальною програмою, робота з усіма спікерами. Ну, це дуже багато роботи! Тобто ми робили 8-9 лекцій на день - це дуууже багато роботи. Плюс промоушн, тобто ми друкували афіші. Знову ж таки, це робила не я одна. Мені афіші робила людина, яку я взагалі ніколи не знала, і потім яка прийшла до мене на співбесіду в Київську школу економіки, за півроку після того, і каже.. В кінці каже: “Ну, взагалі-то я вам робив афіші для Відкритого університету майдану”. І я просто - в мене сльози потекли! Єгор Власенко - він зараз в Швеції навчається, ну, чудова людина. І воно так все працювало. Тоді долучився Стародубцев Сашко і Остап Стасів, і я так.. Я вважаю нас п’ятьох як би.. Чотирьох! Засновниками, ну, як би, вже великого “Відкритого університету майдану”, який живе досі. Тобто моя активна роль була протягом майдану - я це все координувала, ну, поки фізично не була повністю виснажена. І тоді там Остап підхопив цю історію, і він зараз займається “Відкритим університетом майдану” онлайн. Тобто ініціатива живе, яку нам вдалося започаткувати на майдані.

АК: Як ти оцінюєш для себе, які в тебе були такі ключові події майдану, які ти запам'ятала, які на тебе впливали, і які на всіх нас повпливали? Що це було?

ЮТ: ну, можна говорити там про перший день, можна говорити про день побиття. Мені здається, що це був такий найсильніший момент. І “Марш мільйонів”. Ну, тобто це таке якесь.. Ну, просто, ти пишаєшся своїми людьми! Типу, ти пишаєшся, що ти бачиш стільки людей, старших людей, які вийшли, яким не байдуже. В мене оце от був дуже такий емоційний момент. Ну, і потім було багато днів, які були подібні один на одний, тому що було багато роботи. Я, як би, знайшла цю сферу, де я можу бути корисна, і я туди, як я завжди казала: “Треба фігачить!” - от я там і фігачила. (посміхається). От, а як були ці сутички вже озброєні, це звичайно.. Це, це, це перші смерті, це Нігоян, який біля нас стояв - біля університету - тобто там його місце було.

АК: Університет був в Українському домі?

ЮТ: ні, він був біля Лядських воріт. Стояла сцена перших півтора місяця. А потім ми перейшли в Український дім. От. А потім же ж лютий, який був просто кровавим. Ну, і.. Не було напевне такого дня, щоб.. Ну, тобто ти постійно жив в шаленому стресі, і очікування невідомого. Тобто цей момент - це такий стан, який, мені здається, більшість українців переживали, - що ти боїшся відкрити Правду [сайт новин “Українська правда” - прим. АК] , тому що там може бути знову щось червоним капслоком [заголовки найважливіших новин у стрічці на сайті писали капслоком і червоним кольором -прим. АК], і.. І не хочеться просто навіть знати.

АК: скажи, будь ласка.. зараз, секундочку...

(перевіряю диктофон)

АК: Скажи, будь ласка, а от для тебе: як ти уявляла собі результат цього всього процесу, результат протестів, і чи було в тебе, можливо, якесь розчарування? Чи які емоції в тебе були? І які вони зараз, от вже за підсумками трьох років?

ЮТ: ні, в мене абсолютно немає розчарування. Тобто, очікування, які були: ну, чесно, я до кінця не вірила, (були моменти), що ми доб'ємся відставки президента. І ми з активістами майдану - ми дуже часто сиділи і говорили: ну, от як? який легітимний шлях? Ми там розробляли.. Та, Боже, та ми там таке генерили [генерували], що це просто! Будь-хто позаздрить! Тобто якісь там ради створювати в округах, щоби зробити імпічмент президенту. Тобто ми такі шляхи видумували, що це просто.. ну, я не знаю, як це треба було... Це Валерій Пекар це все координував, і його роль велика була, насправді. Він так відчайдушно пробував щось зробити. Потім ми так само з Валерієм зробили проект, коли ми зробили петицію "Голос Майдану", зібрали різних активістів. І ми з Романом бігали збирали підписи членів групи.. (згадує) Якогось там "листопада" чи "грудня".. [ініціативна група "Першого грудня" - прим. АК] там їх же декілька є.. Там Гузар..

АК: "Першого грудня".

ЮТ: "Першого грудня", ок.

От. І тобто очікувань великих не було, головне було, щоб почути. Тобто десь було внутрішнє, хотілось, щоб змінити все. Але чіткої картини, чесно - не було. Зараз можна аналізувати, і я вважаю, що це фантастичне було явище - Майдан. І це було дуже правильно, і це змінило всіх нас, це змінило суспільство. І результати не є супер-позитивними зараз, але вони є в довгостроковій перспективі, мені здається, важливі. Просто зараз важко говорити про вимірні плюси. Можна чути багато скептицизму: ну, он корупція ж все одно є; ой, бандити все одно крадуть; ой, а газ ще подорожчав. Так! Але, ну, треба бути критично мислячими і розуміти, що не міг прийти Ісус Христос після цього, на жаль, напевно, і зробити все супер. Це наша робота! І ключове відкриття для нас українців має бути те, що ми не можемо там навіть три місяці попрацювати - і give up - і кинути. Ми повинні контролювати державу весь час, поки ми на цій перехідній стадії. І маємо

залучатись. Тобто ми маємо брати відповідальність. Ну, як би, при владі ті люди, які є, через те, що ми - не там. А ми такі класні, чисті, в білих рукавичках - тому що там же ж лайно, перепошую. От, як ми підемо бруднитись? А якщо ми, ну, критична маса не піде бруднитись і міняти типу правила гри, то глупо очікувати. То ми голосуємо за тих самих людей, бо немає нових. Так? І ми голосуємо за тих самих людей, а хочемо інші результати. Не змінюючи щось нічого не зміниться! Я не знаю, хто сказав цю цитату: “by changing nothing, nothing changes”. І я думаю, що це ключове. От. Але, в той же час кожен має бути ефективним на тому місці, де він є. Тобто якщо ти розумієш, що ти набагато більшу цінність приносиш в бізнесі, то грай чесно, роби чесний чистий бізнес, і для країни це буде тільки краще, ніж ти будеш недолугим політиком, який буде нещасний, і всі довкола будуть нещасні. Тому емоції позитивні. Ми багато навчилися. Ну, мені здається, це було як така супер-інтенсивна школа для всієї країни, яка додала нам по 10-15 років кожному. І ми, які там вийшли наче студентами, ми реально.. Тобто, ну, я не знаю.. Там, це важко виміряти. Посивів багато хто! Ну, типу так. Тому що це такий дуже сильний урок. І це зробило зрілішим громадянське суспільство, яке далеко не ідеальне, але яке є, і яке, я думаю, буде відігравати важливу роль. І, крім того, унікальність, про яку мало хто говорить (Майдану), як на мене, в тому, що не тільки ми вчимося від світу - ми маємо що навчити світ. І це феноменальний результат відставки президента, зміна... І враховуючи те, що ми повністю були мирні. Мирні! Ну, до моменту, коли там влада не наступила. Тобто, це великий урок для світу, тому що дуже багато ще є країн, які потребують цих змін. Ми бачимо Туреччину, яка.. Ми бачимо Єгипет. Ми бачимо ну дуже багато.. Та, вибачте, той самий Гонконг! Малайзія, де є такі проблеми. І в нас “success story” - в тому плані, що ми змогли об'єднатися, доказати, що не “своя хата скраю”, що нам не байдуже, і зробити цей Майдан. Ну, це фантастичне явище! Коли ти бачиш топ-бізнесменів, мільярдерів в касках з бітами на майдані, всіх інтелектуалів.. Ці жарти про.. Це не жарти! Це реальність, коли приходять до нас на Інформаційний центр майдану.. Тобто, приходять людина і дає 10 тисяч доларів: “Тому що я вам довіряю”. Боже, такі гроші! І ми тоді замовляємо велику кількість друкованих матеріалів, ми тоді замовили сцену. Ну, тобто це витрати, звичайно! Але довіра, довіра була! Напевно наша сильна сторона, що ми змобілізувалися в критичний момент.

АК: як ти думаєш, от, підсумовуючи: той факт, що українці виходять на майдан, виходять на революцію тоді, коли вони хочуть змінити щось в країні. Фактично, можемо говорити, що це вже така третя акція протесту, яка відбувається на майдані, така третя українська революція. Це от наша характеристика така, що ледь нам що не подобається - ми виходимо на майдан? Це українська особливість? Чи що це?

ЮТ: ні. Мені здається - ні. Мені здається, що проблема в тому, що не працюють цивілізовані механізми. Ну, ключова річ, завдання демократії - це забезпечити чесні прозорі вибори і безконфліктну зміну влади. Все, це найбільше досягнення. Як тільки є момент - це було двічі.. Ну, я не знаю про революцію на граніті багато, але я думаю тут треба поговорити з Ярославом Руцишиним, знаєте його? [Ярослав Руцишин на початку 1990-х очолював Студентське братство Львівського торгово-економічного інституту, один з організаторів Студентського голодування на Майдані Незалежності - прим. АК].

АК: так.

ЮТ: тобто це люди, які це робили. Але я.. про ці дві [революції] - це був спротив. І це не особливість нас як людей. Це навпаки, - це хороше свідчення того, що ми не опускаємо руки. І якщо ми не можемо через суди відстояти це, якщо ми не можемо вплинути на зміну системи цивілізованими, якщо можна так сказати, способами - ми робимо те, що ми можемо. І це феноменально! Це дуже позитивно! І я вірю, що ми зможемо побудувати нормальні інституції, які будуть забезпечувати адекватно проведення виборів чесне; якщо ми побудуємо адекватну судову систему - ну, це базові речі - правоохоронні органи, армію, які виконуватимуть свої функції. Нічого нема ідеального, але є рамки допустимого. Як ми це побудуємо - не буде потреби робити майдани. Не буде потреби збиратися на маніфестації, тому що когось незаконно судять, чи когось навпаки не судять. Не працюють оці інституції, не працюють ці інститути. І поки вони не працюють, нам треба використовувати все, що ми можемо. Тому українці молодці тут.

АК: дуже дякую за розмову! /17.25/